

Fundació Surt

Recull de recursos

Formació Feminització d'espais juvenils

SURT

10 de març, 2021

Alba Elvira Guiral

alba.elvira@surt.org

ÍNDEX

1. Qui som?	3
2. Objectius de la formació.....	3
3. Conceptes bàsics	4
El sistema sexe-gènere	4
La socialització de gènere	4
Els rols i estereotips de gènere	4
El binarisme de gènere	5
La divisió sexual del treball	5
La perspectiva de gènere	5
L'empoderament	5
La interseccionalitat	5
4. Qüestionem-nos! Fem una diagnosi de gènere	6
Projecte educatiu i objectius generals	6
Organització i rols de l'equip de professionals.....	6
Valors, creences i expectatives.	7
Ús i distribució dels i espais les activitats	7
Comunicació i ús del llenguatge.....	8
5. Recull de recursos recomanats.....	8

1. Qui som?

SURT neix l'any 1993 com una organització de dones, compromesa amb els valors d'equitat de gènere, inclusió, solidaritat i transformació social. En el terreny de l'organització, SURT es defineix com una entitat d'acció social ubicada en el teixit de les empreses d'economia social.

Amb aquesta visió, **SURT treballa** per a fer efectius els drets econòmics, socials i culturals de les dones i erradicar les discriminacions promovent l'equitat de gènere, l'empoderament de les dones, la seva autonomia i el seu lideratge, des d'una visió integral que inclou les diferents dimensions de l'empoderament: econòmic, personal, comunitari, social i polític.

Des d'aquest posicionament, la **Consultora de la Fundació SURT** ofereix diferents serveis a administracions, entitats i empreses: formacions, assessoraments, estudis, diagnòsics, protocols i plans d'igualtat. Amb un equip de professionals altament qualificades, es treballa amb una metodologia fonamentada en la participació i la gestió del canvi, combinant l'assessorament, la investigació i la formació.

2. Objectius de la formació

Els objectius de la formació són els següents:

- ✓ Introduir **conceptes bàsics** com el gènere, els estereotips i rols de gènere i les diferents manifestacions de les **desigualtats de gènere** en l'ús dels espais.
- ✓ Sensibilitzar sobre la importància d'adoptar la **perspectiva feminista i interseccional** als equipaments juvenils, i aportar elements per tal de conceptualitzar i interioritzar-la.
- ✓ Oferir eines per a fer una **diagnòsica de gènere** dels equipaments juvenils per tal de superar la masculinització dels espais i fomentar-ne un ús equitatiu.

3. Conceptes bàsics

El sistema sexe-gènere

La societat en base a la presència d'unes característiques sexuals concretes, associades als mascles o les femelles, atribueix unes determinades expectatives en relació al comportament de les persones. Així doncs, mentre que el **sexe** fa referència als trets biològics (característiques anatòmiques i fisiològiques), el **gènere** fa referència a la construcció socio-cultural d'aquests trets i que històricament classifica les persones en homes o dones. La forma en què les societats entenen la masculinitat i la feminitat no ha estat mai uniforme ni fixe, sinó que varia segons el lloc geogràfic i l'època històrica.

Una de les aportacions més importants per entendre les dinàmiques socials és el concepte del **sistema sexe-gènere**, anomenat per primer cop per l'antropòloga Gayle Rubin. Ella defineix el sistema sexe-gènere com el sistema de relacions socials que transforma el sexe biològic en un producte de l'activitat humana.

La socialització de gènere

La **socialització de gènere** és el procés complex a partir del qual les persones es converteixen en homes o dones, en base al sexe que se'ls ha assignat biològicament en néixer. És a dir, el procés en què les persones, prenent com a referents els models de masculinitat o feminitat hegemòniques o normatives, s'emmarquen en un patró o conjunt de conductes que es consideren apropiades per a homes i dones dins d'una cultura específica. En aquest procés hi intervé la família, l'entorn educatiu, els mitjans de comunicació o el grup d'iguals, entre d'altres..

Els rols i estereotips de gènere

S'anomenen **rols de gènere** les pautes de comportament esperades per la societat per raó del sexe assignat. Els rols de gènere no només fan referència a les expectatives socials envers la conducta, sinó que inclou deures, aprovacions i prohibicions socials.

Els **estereotips de gènere** són idees preconcebudes, que es construeixen i reproduïen socialment, i que classifiquen els atributs psíquics i físics de les persones en masculins o femenins. Aquests estereotips es construeixen a partir de tipificar simbòlicament determinats comportaments com a expressions de la feminitat i la masculinitat i normativitzar-los. Són, per tant, sobregeneralitzacions, irrealistes, injustes que no tenen en compte les particularitats de les persones, ni la complexitat de la realitat. Aquests estereotips afecten les possibilitats i expectatives de les persones envers les seves pròpies capacitats i aptituds.

Els estereotips de gènere predominants s'expliquen en base a la funció social o rols que la societat espera de les dones i dels homes. És per això que a les dones pel fet d'estar vinculades socialment a l'àmbit la cura de les persones, se'ls atribueixen unes majors capacitats "naturals" a l'hora d'atendre i satisfer les necessitats de les persones i de ser

més sensibles i dependents. Per contra, als homes se'ls vincula en major mesura a la competitivitat, a l'individualisme i a l'autonomia.

El binarisme de gènere

Model que estableix **dos únics gèneres**: el masculí i el femení, i els atribueix a dos **únics possibles sexes**: el sexe femení va unit al gènere dona, i el masculí, al gènere home.

Aquest sistema **exclou** les persones amb identitats i/o expressions de gènere diverses (persones trans, no binàries...), i les persones amb cossos no normatius segons el model (com les persones intersexuals).

La divisió sexual del treball

La **divisió sexual del treball** assigna a les dones el rol (paper) social de la cura de la llar i les persones (reproducció social) a l'esfera privada o domèstica; mentre que el rol social dels homes es vincula al treball productiu propi de l'esfera pública.

L'espai públic està vinculat al reconeixement social i, en general, s'associa al treball que genera ingressos (remunerat), a la racionalitat tecnocientífica, a l'acció col·lectiva i al poder polític. L'espai privat, en canvi, és menys visible, està menys valorat i queda emmarcat en les relacions familiars i els vincles afectius. La major part d'aquest treball no està remunerat ni reconegut com a tal.

La perspectiva de gènere

La perspectiva de gènere és una forma concreta d'analitzar la realitat social i d'actuar amb l'objectiu de superar les desigualtats de gènere, erradicar les violències masclistes i fomentar unes relacions de poder equitatives entre gèneres i una redistribució dels drets i dels recursos.

L'empoderament

És un procés pel qual les persones prenen consciència de les múltiples desigualtats pel fet de ser noies i dones, adquireixen confiança en si mateixes per tenir autonomia i escapar del control dels rols imposats per la societat

La interseccionalitat

La interseccionalitat és una eina analítica per a estudiar, entendre i respondre a les formes en què el gènere s'encreua amb altres identitats i com aquests encreuaments contribueixen a experiències úniques d'opressió i privilegi (Traduït de AWID, 2004).

4. Qüestionem-nos! Fem una diagnosi de gènere

Projecte educatiu i objectius generals

- Es menciona la igualtat de gènere/coeducació entre els principis i/o objectius de l'equipament/servei?
- Es defineix què s'entén per perspectiva de gènere/coeducació?
- S'estableixen recursos per aplicar aquest enfocament a la pràctica del l'equipament/servei (formació, pressupost, persones de referència, etc.)
- Hi ha alguna persona especialitzada en gènere i/o que s'encarrega d'aquest àmbit?
- Es realitzen projectes educatius en l'àmbit del gènere, les violències masclistes, els drets LGTBI, la sexualitat...?
- Es defineixen objectiu educatius diferenciats per a nois i noies? Es té en compte la desigualtat de la que parteixen?
- Existeix algun protocol d'abordatge de les violències masclistes i/o l'assetjament sexual, per raó de sexe, orientació sexual i identitat de gènere?
- L'equip sap com actuar en cas de detectar una situació de violència masclista? Com es gestionen les actituds masclistes que puguin tenir lloc a l'equipament?

Organització i rols de l'equip de professionals

- Quina presència de dones i homes hi ha a l'equip?
- Quins càrrecs ocupen i amb quines funcions?
- Com es distribueixen les tasques diàries entre educadors i educadores? Hi ha una distribució equitativa a nivell formal i informal?
- Quines tasques es valoren? I quines no?
- Com es prenen les decisions? Grau d'horitzontalitat i relacions de poder
- Hi ha diferències en el tipus d'activitats que organitzen les educadores i els educadors? Hi ha la mateixa implicació quan es treballen temes de gènere?
- Com es fomenta la cura emocional dels i les professionals? Qui se n'encarrega?
- Quin tipus de masculinitat o feminitat reproduïxen els educadors i educadores? Hi ha alguna persona que s'identifiqui obertament com a LGTBI?

Valors, creences i expectatives.

- Ens relacionem de la mateixa forma amb els nois i les noies? Hi mostrem el mateix interès i tractem els mateixos temes (espai per parlar de sentiments, intimitats, etc.)?
- Podem observar alguna diferència en el tipus d'observacions i consells que donem a nois i a noies?
- Les expectatives que tenim són esbiaixades per estereotips i rols de gènere (què pensem que arribaran a poder fer o no fer)?
- Les intervencions que realitzem estan influenciades pels estereotips i rols de gènere (què pensem que poden fer o no fer)? Tenim en compte la socialització de gènere diferencial? Com?
- Es mostra cura i afecte de la mateixa forma envers les noies i els nois? Hi ha la mateixa demanda? S'ofereix de la mateixa manera?

Ús i distribució dels i espais les activitats

- Com són els espais de l'equipament? Quins colors/dibuixos hi ha? Què hi predomina?
- Com són les noies i els nois que accedeixen a l'equipament en termes de classe, gènere, sexualitat, ètnia, edat, etc.?
- Quins espais ocupen més les noies i els nois? Com es relacionen entre ells i elles a l'espai?
- Com creieu que s'hi senten els nois i les noies a l'espai? Com es relacionen amb l'espai?
- Qui té cura dels espais?
- Quines són les activitats que es realitzen? Com s'escullen aquestes activitats?
- Hi ha activitats més feminitzades i d'altres de més masculinitzades? Hi ha diferències en la participació de les noies i dels nois?
- Quins recursos es poden trobar a l'equipament (llibres, pel·lícules, jocs...)? Hi ha alguna secció especialitzada en gènere?
- Els espais de l'equipament faciliten la cura i la convivència?
- Es fan activitats en l'àmbit del gènere, les violències masclistes, els drets LGTBI, la sexualitat, etc...? Quan? Com s'enfoquen?

Comunicació i ús del llenguatge.

- La documentació del centre (interna i externa) té un llenguatge inclusiu? Es reflexa la diversitat de gènere i l'heterogeneïtat del fet familiar?
- Quin llenguatge utilitzem per comunicar-nos amb els nois i les noies? Fem servir el mateix to de veu o expressions?
- Es reproduïxen expressions o bromes sexistes a l'equipament? Com s'intervé?
- Com és la senyalització dels banys o vestuaris?
- Quin tipus d'imatges utilitzem? Per a quin motiu? Quin tipus de models es representen? Són diversos?
- Es visibilitza la diversitat de les dones? I dels homes? Es visibilitzen persones no binàries?

5. Recull de recursos recomanats

- Coeducació SCCL (2019). *Desaprenent. Una mirada feminista a l'etapa secundària*. Elaborat per Coeducació i Candela. Disponible en línia aquí: https://candela.cat/wp-content/uploads/2019/04/guia_def_02.pdf
- Diputación de Gipuzkoa (2007). *Guía básica para la introducción del enfoque de género en los equipamientos para adolescentes (GAZTELEKUAK) de Gipuzkoa*.
- Direcció General de Joventut (2017). *Eines per a la prevenció de les violències masclistes amb joves des de l'àmbit local. Una experiència de treball multidisciplinar a la comarca del Maresme*. Generalitat de Catalunya. Disponible en línia aquí: <https://www.ccmaresme.cat/ARXIUS/2017/Joventut/prevencioviolenciesmareme.pdf>
- Generalitat de Catalunya (2013). *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista*. Disponible en línia aquí: https://jovecat.gencat.cat/web/.content/documents/arxiu/conviure/genere/recursos_per_a_professionals/protocol_joventut_abordatge_violencia_masclista_jovecat.pdf
- **Vídeo** [Patis coeducatius. Guia per a la transformació feminista dels espais escolars - YouTube](#)
- **Vídeo:** [¿Qué es el urbanismo feminista? Per Col·lectiu Punt 6 - YouTube](#)